J. ŠIMUNOV

središte života

19768

SREDIŠTE ŽIVOTA

Likovna oprema:
Marijan Osman

Dopuštenjem crkvenih poglavara

Izdaje: Vicepostulatura, Vrbanićeva 35 – Zagreb
Odgovara: fra Roko Tomić, Vrbanićeva 35 – Zagreb
Tisak: Sveučilišna naklada Liber – Zagreb

J. ŠIMUNOV

SREDIŠTE ŽIVOTA

Zagreb
1984.

POTREBA NAŠIH DANA

U danima vrelih uzbuđenja; nemira i straha, zahuktalih strasti i potresnih klonuća; usred bojovnih pokliča i mirovnih molitava, silovitih pokreta i preokreta;

u naše dane

traži se sigurnost, jamstvo opstojnosti, pouzdanje u nepromjenljivost vrednota, oslonac nade i potpora ljubavi, istinska sreća.

U naše doba

sva znanstvena dostignuća, jedinstvena otkrića, pokusi i zaključci žele prodrijeti i doseći središte života, njegovu puninu, opravdanje i razlog, jedino vrelo i uvir svega: neba, zvijezda i sazviježđa, zraka i voda, kopna i mora, svega što se giblje, što se rađa i umire; ponajprije i najglavnije otkriti, shvatiti i razumjeti — čovjeka.

U nemirne dane

doista treba pronaći sigurnost, otkriti sebe, prepoznati u svagdašnjici svoj put, prihvatiti život, osigurati se čvrstim uporištem u pogibeljnim lutanjima, otvorena se oka susresti sa Središtem svega što je bilo i što jest, nekoć i danas.

Treba tražiti; težiti; naći Puninu.

Uporno. Postojano. Srčano — treba ići k Središtu.

Teško je i — jednostavno. Humano — biblijski: svoje dane, nakane, poslove i nade treba povjeriti Jednome.

I sve obavljati: studio placendi Deo.[1]
Ozbiljno. Treba započeti i svršiti ozbiljno.
Samo se tako dolazi k jedinom Središtu. Punini. Sreći.
Duhovnost je ozbiljnost.

Duhovna borba i rad vode k svrsi, potiču mukotrpni hod i napor, krijepe na usponu k Vrhuncu:

Kralju, komu sve živi.

Put k njemu je – nasljedovanje. Čvrsto i ustrajno: „da budete slični Kristu i u Njime postanete jedno, a po Kristu jedno s Ocem i Duhom Svetim".[2]

Nasljedovanje je zahtjev. Zapovijed. Sažeta, jasna: „Budite kristocentrični a ne egocentrični".[3]

To. Jedino to. Jednostavno. Naporno. Ali – dostatno.

Biti u Središtu, u Njemu imati svoje sigurno mjesto.

S Kraljem biti u kraljevstvu duha, beskonačnosti, trajanja, vječnosti.

POTREBNA JE LJUBAV

U promatranju kristocentričnosti, istaknutog zahtjeva i zapovijedi ljudskoga, kršćanskog života, nameće se potreba upozoriti na misao koja je zabilježena o asiškom Poverellu, da je poslije Isusa jedini on bio pravi kršćanin. „On je bio uistinu drugi Krist ili, bolje rečeno, savršeno zrcalo Krista".[4] Kad je, naime, riječ također o kristocentričnosti onda za tumačenje spomenute natuknice vrijedi slijedeće:

„Krist neka vam bude svrha i središte svega, neka se Kristov život očituje u Vama, i to u svemu, da koliko je moguće, živite njegovim životom."[5] U tome je sadržaj pojma. I opseg njegov.

Budući da je Krist središte svega, njegovi sljedbenici svojim životom, težnjama i radom moraju željeti, nastojati da svi koji ih susreću ili k njemu dolaze „više ne nađu fra Antu, nego Isusa".[6] Tako je, naime, shvatio život ugodnik Božji, dobri i skromni franjevac o. Ante Antić. Na svoj način, u našem dobu, u nemirima i lomovima suvremenog svijeta potvrđivao je, da je sva franjevačka duhovnost kristocentrična.[7]

Krist. Središte života, Kralj svega.

„Ipse est Veritas, et veritatem ab eo mortales haurire atque obedienter accipere necesse est ..."[8]*

Krist. Istina i Istinoljubac.

* „Krist je Istina, i zato treba da svi smrtnici od Krista istinu crpu i poslušno primaju ..."

U svemu Kralj. Središte: misli, riječi, djela – života. Jučer i danas.

Uvijek i prema svima pravedan: Evangelia non tam leges condidisse ... nije samo utemeljio zakone Evanđelja. Ne. Živio ih je. Potvrđivao vlastitim, osobnim životom. Ljudskim.

Vječni je Otac i sud povjerio Sinu: Neque enim Pater iudicat quenquam, sed omne jedicium dedit Filio.[9]* Prosudbu i sud o nama povjerio je Sinu. Bratu našem životno--ljudskom. Suživotniku našem.

Njemu. Kristu – Središtu i Kralju sviju života, svih olikotvoritelja njegovih zakona i oživotvoritelja njegova života.

Njemu treba služiti, okristvoriti Njega u sebi, u nama treba znalački, svjesno i savjesno.

Ne treba naime zaboraviti da svaka duhovnost traži poznavanje vjere, bogoslovlja, a to opet traži upućenost u filozofiju. Znanost služenja Bogu gradi se na znanju i znanosti o sebi, o svojoj čovječnosti. Ali ne isprazna znanost nego njezina primjena, životna i životvorna primjena.[10]

Iznad svega potrebna je ljubav. Po njoj se sve može: željeti, djelovati, poduzimati, htjeti, podnositi, snositi, trpjeti i uvijek, uvijek – radosno živjeti. Punim životom živjeti – biti s Kristom, u Kristu – utjeloviti Krista u svome biću.

U životopisima se, naime, Franje Asiškoga ističe, da su siromaštvo, poniznost, duh pokore i mrtvenja samo vanjski izražaj njegove ljubavi prema Kristu, ali je temeljna krepost njegova bila ljubav, žarka ljubav prema Raspetom.[11] Ljubav je učinila Franju siromaškom sa žarkim, serafskim srcem.[12]

---

* Jer Otac ne sudi nikomu, već je sav sud kao Sinu (Iv 5,22).

Možda je najbolje i sažeto zabilježeno o Franji, njegovu razdoblju i kristocentričnosti u njegovu životu riječima: „Isus Krist, proučavanje Isusa Krista u Evanđelju, ljubav u srcu prema Isusu Kristu, nasljedovanje Isusa Krista u životu, eto značajke franjevačkog razdoblja".[13]

Franjo poziva i druge: „Neka sve želje obrate jednom središtu: Kristu, i to Kristu raspetome".

Zato je papa Pijo XI. zaključio: „Franciscus alter Christus"* –

Biti drugi Krist. Nasljedovati toliko i tako Krista.

To je zbiljnost. Potrebna i dosežna. Ići, stupati, hodati stopama Bogočovjeka.

Pripomenuti treba:
franjevačka duhovnost već se od svoga Utemeljitelja svodi na potpuno nasljedovanje Krista, koje se od Bartolomeja iz Pize više ne naziva nasljedovanjem, nego „sličnost" s Kristom Gospodinom, i to sličnost u svemu.[14]

U svemu sličan. Kristocentričan.
Jedinstven život s Kristom,
sa sjedištem i kraljem svemira. Svega. I – čovjeka.
Usklađenost s Njim,
suživljenost s Njim; postupci s Njim, po Njemu, za Njega.
On, Krist je „svrha i središte svega" (Ivan Duns Scot).
Po Ljubavi.

---

* Franjo je drugi Krist.

BOG JE LJUBAV

Biblijska *Pjesma nad pjesmama,* velebna i jedinstvena, veličajna i nenadkriljiva, skromni je izraz neizrecive, velike Ljubavi.

Pavao se pak zanosio i u trenutku nadahnuća klicao je Ljubavi:

„Kad bih ljudske i anđeoske
jezike govorio,
a ljubavi ne bih imao,
bio bih mjed što ječi,
ili cimbal što zveči.

Kad bih imao dar proricanja
i znao sve tajne
i sve znanje;
kad bih imao puninu vjere,
tako da bih brda premještao,
a ljubavi ne bih imao,
bio bih ništa."
(...)

Jer
„Ljubav je strpljiva,
ljubav je dobrostiva;
ljubav ne zavidi,
ne hvasta se,
ne oholi se.

Nije nepristojna, ne traži svoje,
ne razdražuje se,
Zaboravlja i prašta zlo;
ne raduje se nepravdi,
i raduje se istini.

Sve ispričava, sve vjeruje,
svemu se nada, sve podnosi.
Ljubav nigda ne prestaje"

(1 Kor 1–2; 4–8)

Ivan opet, učenik kojega je ljubio, nema raskošni rječnik Pavlov, već jednostavno piše u svojoj prvoj poslanici: „Tko ne ljubi, nije upoznao Boga, jer je Bog ljubav." (1 Iv 4,8).

Da, Bog je ljubav, causa finalis* svega.

A „tko god ljubi, od Boga je rođen i poznaje Boga" (1 Iv 4, 7).

Od Boga rođen iz ljubavi, svatko duguje suživot s Bogom iz ljubavi.

Veliki mislilac i zaljubljenik Božji, gorljivi obraćenik i revnitelj Augustin zaključuje: mi jesmo, jer nas Bog ljubi, jer je dobar.

Bez ljubavi ... ne! To se ne može. Nikako.

Kristu se ne može biti sličan bez ljubavi.

Sva kristocentričnost je ukristovljenje ljubavi u nama. I za Franju je Krist bio sve – sav život i sva ljubav njegova.

Osam franjevačkih stoljeća nema i ne može biti, ako Krist nije bio i ostao središte i kralj svega.

Po ljubavi prema Kristu franjevački kristocentrizam je temeljac sveopće Crkve.

Naš. Suvremen. Nekoć i danas.

---

* svršni cilj svega

Sljedbenik Franjin i veliki branitelj ljubavi Ivan Duns Scot razvio je umno i razložito misao, da je Bog zadnja svrha svakoga stvorenja, jer je On njegova causa efficiens.* Sažetije: Bog – Stvoritelj treba shvatiti kao Bog, Ljubav koja stvara, Stvarajuća Ljubav.

Bog-Ljubav je vrelo,
Bog-Ljubav je pokretač

(Dante Alighieri to reče: „L'amor che muove il sole e l'altre stelle"[15] **).

Ljubav nas je sazdala, izabrala, posinila, pobratila: „Neka bude hvaljen Bog, Otac Gospodina našega Isusa Krista – on koji nas blagoslovi svakim duhovnim blagoslovom na nebesima u Kristu.

On nas u njemu izabra prije stvaranja svijeta,
da budemo sveti i bez mane pred njim;
u ljubavi nas predodredi sebi za sinove po Isusu Kristu".

(Ef 1, 3–5).[16]

---

* uzrok svega stvorenoga

** Ljubav Božja pokreće sunce i sve zvijezde.

FRANJEVAŠTVO U LJUBAVI

Utemeljeno davno, u stoljeću kad su Umbrija, Toskana i druge talijanske pokrajine živjele svoj život napretka, zavidnoga društvenog uspona,

utkano u povijest kao njezin čimbenik tijekom osam stoljeća raznih lomova, sukoba društvenih i idejnih, bojeva uspješno započetih a krivo okončanih, ratova vođenih u ime raznih i različitih probitaka: vjerskih, državnih, narodnih, slobodarskih, osvetničkih –

franjevaštvo je od početaka svojih do ovih naših dana počivalo na Ljubavi.

Mijenjala se redovnička odjeća, nicali su ogranci, sukobljavalo se staro i novo, ali izlazilo se iz svih prekretnica i prevrata s jačim i čvršćim, postojanijim vezom zajedništva.

Uvijek je bila sačuvana temeljnica:
Ljubav.

Sve se gradilo, sve je počivalo na dubokoj vjeri i ljubavi
u Boga, jednoga i jedinoga;
sve je bilo u silnoj pouzdanosti i nasljedovanja Krista,
Bogočovjeka;
sve je bilo usmjereno prema najbližem, neposrednom
bratu – Čovjeku.[17]

U prvom trenutku čini se kao da franjevaštvo i nije različito od vjere i duhovnosti ostalih vjernika. Ni u čemu, Ista je vjera, zapovijedi su iste, zahtjevnost – ista. I kreposti – iste.

Franjevaštvo je ipak neposrednije usmjereno Ljubavi: Bogu, Kristu Bogočovjeku, čovjeku.[18]

Sva duhovnost i djelatnost franjevačka počiva na tomu; to su sadržaji franjevačkog poslanstva i Crkvi i svijetu, u tome je franjevačka služba i odgovornost.

U katoličkoj duhovnosti razlikuju se načini u pristupu Bogu, u razmatranju o Kristu, a posebice u načinu, očitovanju ljubavi i nasljedovanju.[19] Ali – sve je usmjereno Kristu, najvećem Sinu i najbližem, najdražem Bratu.

Franjevaštvo je posebni način i služba Ljubavi, velikoj i strpljivoj, bezgraničnoj i snošljivoj; Ljubavi koja je središte i žarište svijeta i bića, koja je – sve.

Pravilo Asiškog Siromaška ima jedini smisao u Ljubavi, punu pak potvrdu u sličnosti s njom – okristoviti u sebi Ljubav.

„Nasljedovat ću život i siromaštvo našega Gospodina Isusa Krista i njegove presvete Majke" (sv. Franjo).

Duhovnost franjevačka – franjevaštvo u ljubavi – u punom je značenju kristocentrična – izvorna.

Poziv je u skladu s Pavlovim riječima:

„Zato me, zaklinjem vas, nasljedujte" (1 Kor 4, 16) – „Nasljedujte mene, kao što i ja nasljedujem Krista" (2 Kor 11,1).

Djelatnost pak obilježena je Ivanovim priznanjem:

„Tko ostaje u meni i ja u njemu, rodi mnogo roda. Jer bez mene ne možete ništa učiniti" (Iv 15,5).

Franjevaštvo u ljubavi: nasljedovanje, sličnost s Kristom; uspjeh u radu: u Njemu, po Njemu i – bez Njega ništa.

I hod franjevački kroz povijest i narode ima punu oznaku kristocentrizma.

Krivudav, mučan bio je uvijek jasan: bio je usmjeren u Središtu.

Nesporazuma je moglo biti, ali osigurano je bilo zajedništvo:

„Ja sam put, istina i život" (Iv 14, 6).

Teškoća je bilo: crkvenih, društvenih, povijesnih, ali nije manjkalo okrepe, poticaja. Sve je izviralo iz Punine, Središta:

„Sve je vaše, vi ste Kristovi, Krist je pak Božji" (1 Kor 3, 22–23).

Na dobrim temeljima postavljeno, franjevaštvo je u školi svojega utemeljitelja i velikog asiškog Brata naučilo vlastitu svagdašnjicu.[20]

Učeni franjevac Bonaventura govorio je naime o Franji:

„Beatus Franciscus fuit creatus ad similitudinem humanitatis Christi, videlicet quantum ad tria, quantum ad vitam, quantum ad passionem et quantum ad resuraectionem"[21] *

Franjo je uvijek tražio i želio Stvoritelja, Otkupitelja i Spasitelja svojega.

Tako u svemu, u životu i radu mogao je naučiti svoju subraću nasljedovanju i sličnosti Kristovu.

Već je spomenuta praktična skotistička misao:
Krist je svrha i središte svega.
Za dolazak Središtu potrebna je volja.

Osobna, ljudska volja. Ona ima prvenstveno na svim duševnim moćima, pokreće sav duhovni i duševni život.

I dok je milost Kristova uzrok svim milostima što ih primaju anđeli i sve duše, volja je sjedište milosti (sv. Tomo Akv.); u volji je sjedište stožernih kreposti i darova Duha Svetoga; ona je dragocjenost, blago vrhunaravnog života. Bez volje nema posvećenja.

---

* Blaženi je Franjo stvoren na sliku Krista Čovjeka i to pod trostrukim vidom: s obzirom na život, s obzirom na trpljenje, s obzirom na uskrsnuće.

U franjevaštvu nema napretka bez volje.

S voljom živjeti i ostvariti Kristovu volju. To je bitno.

A Krist je baš nastavio živjeti svoj život u Franji,[22] u njemu je očitovao svoju ljubav, obnavljao svoje božanske misterije od Utjelovljenja do Muke, od javne djelatnosti do Euharistije.

Kristocentrizam. S voljom primati, ispunjavati, utjeloviti u sebi Kristovu volju.

To je put u Život, u Središte, k Punini.
Put kršćanske svagdašnjice. Duhovnost.
Kristocentrizam koji treba živjeti.

OSOBNA KRISTOCENTRIČNA USMJERENOST

Volja, Ustrajna volja u radu oko sličnosti s Kristom. Usmjerenost svih nada, želja, poslova i probitaka prema Ljubavi.

Točno prema riječima dobroga franjevca o. Ante Antića:

„Nema drugih želja, odluka, nego se pretvoriti, preobraziti u Krista, da više mene nema, ništa moga u ničemu, nego u svemu Krist."[23]

Ta je misao zabilježena u završnici kristocentrična franjevačkog života.

Težnja je to za izjednačenjem s Kristom.

O spomenutom ugodniku Božjem pak svjedoči njegov ispovjednik:

„Sličnost s Kristom, to je bio cilj, svrha njegova života, rada i trpljenja, a nadasve molitve."[24]

Treba ostvariti sličnost s Kristom; nesebično i s voljom poslušati Marijin savjet:

„Što vam god rekne, učinite" (Iv 2,5).

Radi sreće, trajne i neotuđive, treba poslušati i učiniti sve.

Jer i Otac je jasno priopćio:

„Ovo je Sin moj. Ljubljeni moj, koga sam odabrao! Njega slušajte!" (Mt 17, 5).

Sina treba poslušati i sebe u Sinu – posiniti. Sin je najbliži nama, On je naš. Utjelovljena Riječ. Postao je čovjekom, pravim i potpunim čovjekom.

Učeni i sveti pak franjevac Bonaventura tumači:

„Christus in quantum est Verbum incarnatum in assumptae humanitatis conversatione exemplar est et speculum omnium gratiarum, virtutum et meritorum".[25] *

Bogočovjek je bio uzorom o. Antiću i težio je za kristocentričnim životom od mladih dana:

„ja bih htio da na sve odgovorim u Isusu, s Isusom, po Isusu u Ocu, da je sve u meni odraz milosti Duha Svetoga (...), da nemam više svoje volje nego da slijedim volju Božju, kao što Isus nema svoje volje, nego vrši volju Oca nebeskoga ..."[26]

Bonaventura je pak poučio i protumačio:

„Christus sic se totum fecit luculentam manifestationem et ethicam generalem et universalem in moribus disciplinam, ut non agendum sit aliter quam egit Christus, ut non vivendum aliter, quam vixit Christus, non patiendum aliter, quam passus est Christus, nec transeundum aliter, quam transivit Christus."[27] **

Za osobnu kristocentričnu usmjerenost treba preoblikovati svoj život. S voljom i odlučno. Živjeti neprestance s Bogom, u njegovoj prisutnosti.

Biti saglasan s njegovom voljom, obavljati savjesno i radišno sve poslove kao najintimnije molitve – u nazočnosti njegovoj, s njime.

---

* Krist ukoliko je utjelovljena Riječ Božja, uzevši ljudsku narav, postao je uzor i primjer svih milosti, svih kreposti i zasluga.

** Krist nam je samoga sebe objavio kao svijetli primjer i uzor u svim krepostima; nemojmo ništa raditi drugačije nego je to radio Krist; nemojmo živjeti drugačije nego je živio Krist; nemojmo trpjeti drugačije nego je trpio Krist; nemojmo završiti svoj život drugačije nego što je to učinio Krist.

„Najviše prosim od Boga da mi udijeli milost svoje svete prisutnosti, da svatko, tko dođe k meni, ne nađe mene, nego Isusa. Kad otiđu od mene, neka budu puni Isusa i Duha Svetoga."[28]

Podložna i pobožna, redovnička, franjevačka molitva: biti pokristovljen potpuno, a od te pune okristovljenosti neka prime svoj dio i drugi – svi koji dođu i otiđu, sve koje susretnemo i presretnemo na putu, uz put, u sobi ili dvorani, u crkvi ili u radionici.

Već je apostol naroda priznao:

„Njega mi navješćujemo, opominjući svakoga čovjeka i poučavajući svakoga čovjeka u svoj mudrosti, da učinimo zrelim svakoga čovjeka u Kristu" (Kol 1, 28).

Gospodin, naime, očituje svoju silu u nama i po nama. Razumljivo: ako smo s Njim, u Njemu i po Njemu. Osobno s Njim.

Za to je potrebna odluka i volja, suradnja s Njim da bi se po Njemu postalo i ostalo u Njemu.

Osobna kristocentrična usmjerenost.

APOSTOLSKE MISLI I POTICAJI

Potresna je spoznaja i istina živjeti s Njim i u Njemu, jer je Vrelo, početak i svršetak oduvijek; od Njega sve proizlazi, biva i Njemu se vraća;

„... a quo omne bonum originaliter progreditur, per quem omne bonum exemplariter producitur, et ad quem omne bonum finaliter reducitur."[29]*

Stvorenja Božja,
svi smo, naime,

„njegovo stvorenje, stvoreni u Kristu Isusu radi djela ljubavi koja Bog unaprijed pripravi da u njima živimo" (Ef 2, 10);

„u njemu smo „čvrsto ukorijenjeni, na njemu stalno naziđivani i učvršćivani vjerom" (Kol 2, 7);

On nas
„u ljubavi predodredi sebi za sinove po Isusu Kristu" (Ef 1, 5);

jer On je
„glava svakome čovjeku" (1 Kor 11, 3);

i po Njemu,
„u Kristu svi će oživjeti" (1 Kor 15, 22);

jer su
„vaša tjelesa Kristovi udovi" (1 Kor 6, 15).

---

* od njega izvorno svako dobro proizlazi, po njemu kao uzoru svako dobro proistječe i k njemu se konačno svako dobro vraća.

Radi toga naš život mora biti usklađen s Njegovim, s Njegovom osobom, s ritmom Njegova Srca.

I svaki čovjek, po svojoj čovječnosti i dostojanstvu treba živjeti s Kristom (Rim 6, 8),

a Pavao reče:

„Kako ste primili Gospodina Krista Isusa tako nastavite u njemu živjeti" (Kol 2, 6).

Znamo

„naš je stari čovjek razapet s Isusom da se uništi ovaj grešni čovjek" (Rim 6, 6);

ali znamo također:

„ako smo dakle umrli s Kristom vjerujemo da ćemo i živjeti s njime" (Rim 6, 8).

Pače

„s njim smo zajedno ukopani po krštenju u smrt da bismo, kao što je Krist uskrsnuo od mrtvih Očevom slavom, i mi živjeli novim životom" (Rim 6, 4).

Apostol naroda pripominje zatim:

„Jer ako smo dakle postali jedno s Kristom smrću sličnom njegovoj, bit ćemo i uskrsnućem sličnim njegovu" (Rim 6, 5).

I uvjeren je:

„A kad se pojavi Krist, vaš život, tada ćete se i vi s njim pojaviti zaodjenuti slavom" (Kol 3, 4).

Put je veoma dug – novo je to rađanje
„dok se Krist ne oblikuje u vama" (Gal 4, 19).

Navješćuje to Pavao

„opominjući svakoga čovjeka i poučavajući svakoga čovjeka u svoj mudrosti, da učinimo zrelim svakog čovjeka u Kristu" (Kol 1, 28).

Ivan pak oštrinom i dalekovidnošću orla s Patmosa bilježi evanđelistički Kristove riječi: „ja sam u svom Ocu, vi u meni i ja u vama" (Iv 14, 20).

Sažetak svih umovanja o putu s Njim, po Njemu i u Njemu:

„Ako me tko ljubi, držat će moju riječ, i moj će ga Otac ljubiti: k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti" (Iv 14, 23).

To treba činiti, toga se pridržavati.

Konačnica ne može biti nepoznata:

„da svi budu jedno. Kao što si ti, Oče, u meni, i ja u tebi, tako neka i oni u nama budu jedno ..." (Iv 17, 21).

A sve počiva na ljubavi.
Sve: želja, napori, težnje, usponi, zanosi;
jer
„Bog je ljubav; tko ostaje u ljubavi, ostaje u Bogu i Bog u njemu" (Iv 4, 16).

Od ljubavi treba početi, s Njom djelovati i k Njoj stići ...

Spomenuta su dva apostola – zaljubljenici u Ljubav, svaki od njih na svoj način.

Svaki je, naime, od njih bio osoba, potpuna i odgovorna za sebe pred Bogom i – Bogu.

KRISTOCENTRIČNI ŽIVOT U ZAGREBAČKOJ VRBANIĆEVOJ ULICI

Jednostavna mudrost Franjina upućuje:

„Pravilo i život ove braće jest ovo: živjeti u posluhu, čistoći i bez vlasništva, te slijediti nauk i stope Gospodina našega Isusa Krista" (Prvo Pravilo).

Ali

„neka sva braća budu svjesna da su darovala i poklonila svoja tjelesa Gospodinu Isusu Kristu ..."

Treba biti svjestan toga.

Nema polovičnosti, ni zabune.

Za sličnost u svemu traži se sve: potpuno biće. Punina u kojoj će biti Punina.

Franjevačka težnja da se u svemu osoba izjednači s Kristom ne poznaje i ne priznaje polutanstva.

Shvatio je to ugodnik Božji, o. Ante Antić:

„Stvorena si, kršćanska dušo, da Boga ljubiš i da njemu služiš (...). Varaš se ako bi postavila svoju svrhu u koje stvorenje ili stvoreno dobro, jer za to nisi na svijetu".[30]

Njega je ta spoznaja pratila uvijek kroz život:
„Da budem kao Isus ..."[31]

I drugima piše, upućuje ih:
„Tvoj je uzor Isus. Tvoj je put Isus i tvoj život Isus. U njemu ostani ..."

Zatim:

„Najviše nastoj oko svete ljubavi ... Uvijek je imaj pred očima".[32]

Samo tako se može postići slijedeće:

„Uvijek trebaš svoj život mjeriti i promatrati prema Isusu" – „Prema njegovom svetom životu moraš udesiti svoj život."[33]

O njemu pak, koji je sa svojom južnjačkom naravi prihvatio Franjino Pravilo i uputu da treba služiti duhom i tijelom Gospodinu Isusu, piše ispovjednik njegov:

„Otac Antić je od novicijata do kraja svog života bio i ostao vjeran franjevačkoj kristocentričnoj duhovnosti."[34]

Priznanje. Svjedočanstvo. Najpunija riječ u ljudskom životopisu: vjeran.

A bio je o. Antić vjeran svojemu Bogu i osobnom pozivu svugdje: u sunčanom zavičaju, u svojevrsnoj Dalmatinskoj Zagori, u Makarskoj, na Visovcu.

Svugdje.

A zapamtio ga je Zagreb.
Gledao ga je s poštovanjem i slušao u poukama:

„Gdje god radite, s kim god radite, nosite svagdje Isusa, mir i dobro".[35]

Jednostavno. Franjevački: mir i dobro.
Kristocentrički: nosite svugdje Isusa.
Njega – svagdje; u svemu; po Njemu i s Njim.

„U svemu Krist" – napisao je – kako je spomenuto – jednom kad smrt nije bila daleko ...

Ispovjednik mnogih, ispovjednik Zagrepčana:

„Otac Antić poučava sve duše koje mu dolaze o kristocentričnom životu i samo ih tim putom vodi".[36]

Ugodnik je Božji, naime, znao:

„Kao što u svetom pismu Staroga i Novoga zavjeta sve gravitira prema Kristu, tako i u tebi neka sve gravitira prema Kristu. Srce i duša neka su ti kristocentrični, a ne egocentrični."[37]

Srce i duša – kristocentrični.
Moje srce, moja duša.
I tvoja, i njegova – naša,
sviju nas.

SLIČNOST S KRISTOM

Svi su ljudi pozvani na sličnost s Kristom. Svi. Svatko prema svojoj mjeri: životom, zdravljem, pozivom, službom, radom.

Ugodnici su pak neki stekli i priznanje: proglašeni su blaženim, svetim. Sličnost su, naime, s Kristom ostvarili u najvišem stupnju. Poistovjetili su svoje živote s Kristovim: zaljubljenici živjeli su život Ljubljenoga.

U okristovljenju razlikuju se stupnjevi kao i u psihologiji ljubavi:[38]

tko ljubi počinje i vanjskim znacima oponašati, slijediti voljenu osobu, zatim u produbljivanju vlastite ljubavi postupno usklađuje svoja raspoloženja, čuvstva i ukuse s onima u osobe koje voli, a konačno sve to postaje životno i životvorno – živi se uzajamno životom voljenih osoba.

Tri stupnja: vanjsko oponašanje, nasljedovanje; nutarnja sličnost u svemu, te konačno poistovjećivanje s voljenom osobom. Ne zna se granica između pojedinih stupnjeva, jer se susljedno jedan pretače u drugi.

U duhovnom životu težnja za sličnosti ima svoju stupnjevitost u zavisnosti od načina postupka, naglaženosti i intenziteta.

U nasljedovanju Krista ima također stupnjevitosti: od vanjskih oponašanja do duboke, najintimnije sličnosti.

Kristocentričnost nije statična.

Ne. To je život koji se razvija, usavršava. Treba koristiti sve okolnosti, prigode, uvjete: Došašće, Božić i devetnice prije njega, korizmu, Uskrs.

„Otac Antić koristi i razne pobožnosti: prema Isusu u Presv. Sakramentu, prema Srcu Isusovu, prema raspetom Isusu na križu ..." bilježi L. Marković.[39]

Opet franjevački. Sve je, naime, usmjereno da se približi što više osobni život punoj Ljubavi.

Temelj je istinske duhovnosti: shvaćati i živjeti Krista:

„Haec est enim doctrina praecipua omnium, haec est prima philosophia, haec est theologia summa Christi scilicet perfectionem ... in se intelligere et habere."[40]*

Nasljedovanje je težnja za sličnost – sljedbenik u Učitelju nalazi svoj „put", uzorak i uzor nasljedovanja, vođu i voditelja k sreći, savršenstvu.

Franjevačka duhovnost je također nasljedovanje, ali sa svojim posebnostima:

temelji se i razvija na Kristu koji je život, Kristu zaručniku duše koji potiče nutarnjost duše da razvija svoje kreposti, razmatra tajne Božje.[41]

Ljubav Božja i posebno prema Njemu razvijaju se u duši, jača težnju za okristovljenjem – ona svojom silinom prožima biće, potiče djelatnost, krijepi na putu k Gospodinu.

Kristocentrizam – nutarnja, najdublja sličnost, najosobnije poistovjećenje sa Bogočovjekom.

Ljubav, naime, želi sve preobraziti u Kristu i to „praeveniente gratia ... libere assentiendo et cooperando".[42]

* Ovo je najodličnije poznavanje svega, to je temeljna filozofija, to je najuzvišenija teologija: Kristovo, naime, savršenstvo ... u sebi shvaćati i posjedovati.

Postići ono što je ostvario Asiški Siromašak:
„Christus etiam adeo mentem Francisci absorbuit".[43]*

Poistovjećenje s Kristom:
„dok se Krist ne oblikuje u vama" (Gal 4, 19).

I Krist to želi, jer veli Augustin:
„Concorporans nos sibi, faciens nos mebra sua, ut in illo et nos Christus essemus."[44] **

To je i fra Antina želja:
„Biti kao Isus, biti Isus uvijek i svagdje."[45]

A razboriti Bonaventura pripominje:

„Si autem loquamur de conformitate propinqua, quae consistit in similitudine, sic non se ipsa conformatur, sed mediante gratia."[46] ***

Posredništvo i suradnja milosti.
Suradnja s njom na putu s Središtu.

* Krist je Franjinu dušu potpuno prožeo.

** Krist nas je sjedinio sa sobom; Krist nas je učinio svojim udovima ... da u njemu i mi postajemo drugi Krist ...

*** A govorimo li o bliskoj suobličenosti, koja se sastoji u sličnosti, ona se ne oblikuje sama po sebi nego posredovanjem milosti.

ANTIĆEVSKO – FRANJEVAČKA POUKA I PORUKA

Nisu znanstveno-bogoslovski izražene velike riječi u Vrbanićevoj ulici u Zagrebu.

„... nije ostavio neka znanstvena velika djela, ipak njegovi nagovori, njegove duhovne vježbe, savjeti, upute izneseni u pismima, izražavaju stanovite znanstvene i duhovne smjerove."[47]

No uvijek sve je fra Antićevo bilo kristocentrično, franjevačko. Jednostavno.

Koju treba fra Antićevu pouku izlučiti iz mnoštva pisama?

Jamačno slijedeću:

„Vi ste započeli ozbiljno svoj duhovni život, svoj duhovni uspon, svoju duhovnu borbu i svoj duhovni rad, da postignete savršenu dob Kristovu, i da budete slični Kristu i s njime postanete jedno, a po Kristu jedno s Ocem i Duhom Svetim. Da to postignete, uz pomoć Duha Svetoga, molimo vas nastojte živjeti:

1. sakramentalnim životom;
2. molitvenim životom;
3. životom svetoga križa i muke Kristove;
4. životom Marijinim: sve u Mariji, s Marijom, za Mariju i po Mariji;
5. budite kristocentrični a ne egocentrični."[48]

Zahtjevno i jednostavno. Franjevački, marijanski. Kršćanski uvijek suvremeno.

I pouka:

„Ti, pobožna dušo, vazda ustraj u svetoj ljubavi. Radi nikakvih poteškoća ne smiješ malaksati ili ostaviti svoj put. Gospodin je vjeran. Ne boj se! Drži se Isusa i Marije, ljubi ih i slijedi sa svojim križem![49]

Ustrajnost u ljubavi.
Uvijek. U svemu. Na putu k Središtu.
Gospodin, punina ljubavi, uvijek vjeran.
On je ljubav.

BILJEŠKE

1 *Dobri o. Antic,* br. 2–3, god. 1976, 2. – Izvješće magistra novaka 20. svibnja 1912. upućeno provincijalu o fra Anti Antiću. (Kratica DOA + broj + stranica).

2 Ondje.

3 Ondje.

4 usp. *Ubald D'Alençon, L'âme franciscaine.* Paris, 1926, 1. C., str. 55.

5 DOA, 2–3, 1976, 2. – predavanje o. Ladislava *Markovica,* O. C. D. o Kristocentrizmu u životu i u duhovnom vodstvu oca Ante Antića.

6 Ondje.

7 Leone *Bracaloni,* Spiritualita francescana. Venezia, 1949, 130.

8 *Pius* XI., Enc. Quas primas, 11. prosinca 1925.

9 Isto djelo.

10 L. *Bracaloni,* nav. dj., ondje: „non doversi dimenticare che una spiritualita suppone ed implica una teologia, e questa una filosofia; vale a dire una scienzia di Dio servire da una scienza dell'essere, che spiega e giustitica i primi principi della sapienza applicati alla devozione".

11 *Etudes franciscalne,* t. XXVIII.; Paris, 1912, 48.

12 Ad. *Tanquerey,* Precis de Theologie Ascetique et Mystique. Paris, 1924, 4°, XXXI., XXXVI.

13 *L'ame franciscaine,* 1. c., str. 36 (O. Exupere).

14 DOA, 2–3, 3.

15 *Dante* Alighieri, Raj (Paradiso), 33. (u nas prijevodi M. Kombola, Ucellinija i dr.).

16 usp. Ephrem *Longpré,* La philosophie du B. Duns Scot. Paris. 1924, 4 – Marin *Sola,* L'evolution homogene du dogme catholique. Fribourg – Suisse, 1924, 32 ss. i drugi pisci (u povodu Scotovih teza i objelodanjenih djela).

[17] M. M. *Ciccarelli,* I misteri di Crhisto nella spiritualita francescana. Benevento, 1961, 3 (L'imitazione di Cristo nella spiritualita cristiana).

[18] *Isto djelo,* 4: „Per essere cristiani occore, per quanto e possibile, essere come Lui".* – str. – 5: „Il Christianesimo infatti non e una construzione teorica e astratta: e verita e vita ..."**

[19] usp. *Pijo XII.* u Govoru franjevačkim trećorecima u Italiji, 1. srpnja 1956.

[20] usp. Tommaso *Celano,* Vita prima (pisano 1227–1229); Legenda antiqua; Legenda trium sociorum; Speculum i dr.

[21] *Opere di S. Bonaventura.* Quaracchi (1926–1942), svez. IX, 584 b.

[22] M. M. *Ciccarelli,* nav. dj., 54 (E Gesu continua a vivere in Francesco la sua vita ...).

[23] Pismo o. Ante *Antića* iz god. 1963. upućeno o. Ladislavu *Markovicu* O. C. D. – usp. DOA, br. 2–3, god. 1976, 3.

[24] *Ondje.*

[25] S. *Bonaventura,* Apologia Pauperum, VIII., 243a.

[26] DOA, br. 2–3, 1976, 3. (iz spomenutog pisma).

[27] S. *Bonaventura,* In Nativ. Domini, Serm. II., IX, 107 b.

[28] *Pismo* o. Ante *Antica* od 30. prosinca 1959.

[29] S. *Bonaventura,* Soliloquium. Prol. VIII., 28 b.

[30] DOA, br. 2–3, 1976, 7.

[31] Iz ostavštine o. Ante *Antića*; usp. DOA, 2–3, 1976, 3.

[32] Ondje.

[33] Isto djelo, 5.

[34] L. *Marković,* nav. dj., 6.

[35] Iz ostavštine o. Ante *Antića*; Pisma – usp. DOA, 2–3, 1976, 5.

[36] L. *Marković,* nav. dj., 5.

[37] DOA, 2. 3, 1976, 5.

[38] usp. M. M. *Ciccarelli,* nav. dj., 76.

[39] L. *Marković,* nav. dj., 5.

[40] usp. ulomak u knjizi M. M. *Ciccarelli,* nav. dj., 80.

---

* Da budemo kršćani, potrebno je, koliko je to moguće, da budemo kao On.

** Kršćanstvo nije u stvari neke vrsti teoretska i apstraktna konstrukcija, nego je: istina i život ...

[41] M. M. *Ciccarelli,* nav. dj., 82.

[42] *Tridentinski sabor,* Sjed. 6, pog. 5.

[43] S. *Bonaventura,* Itin., Prolog. V., 295 b.

[44] S. *Augustinus,* In Psal. XXVI., Enaor. II., 2.

[45] usp. DOA, 2–3, 1976, 3.

[46] S. *Bonaventura,* I. Sent., d. 48, a 1, q I. (I., 852 b).

[47] L. *Marković,* nav. dj., 2.

[48] Iz ostavštine o. Ante *Antića.* Pisma. – usp. DOA, 2–3, 1976, 2.

[49] Isto, str. 7.

Sažetak

SREDIŠTE ŽIVOTA

U knjižici se raspravlja o Središtu života, o Kristu, po kojemu i s kojim se treba poistovjetiti za životna puta prema konačnoj Sreći, punoj Vječnosti.

Najveći zakon čovječnosti i kršćanstva je ljubav – najljepši i najsigurniji vez između Boga i čovjeka, najdraža spojnica među ljudima.

Međusobna pak ljubav Krista i čovjeka traži uzajamnost, sličnost, poistovjećenje. Bogočovjek želi i traži ljubav brata čovjeka. Svi su pozvani na ljubav, na nasljedovanje Bogočovjeka, ali franjevaštvo je svojim poslanstvom neposrednije usmjereno k sličnosti Bogu, Kristu, Čovjeku.

U knjižici se raspravlja posebice o franjevačkom kristocentrizmu. Posebice o toj duhovnosti kojom je živio o. Ante Antić, ugodnik Božji.

Poticaji za kristocentričnu duhovnost zabilježeni su već u djelima Apostola, posebice pak velikog Pavla iz Tarza.

I franjevačko Pravilo je uputa kristocentričnosti, a skotistički pisci umno i razložito razmišljali su o Kristu, o nasljedovanju Njega, o težnji za Puninom na putu k Sreći.

U dva kraća poglavlja razmišlja se o kristocentričnom životu o. Ante Antića u Vrbanićevoj, u Zagrebu, a zatim o potrebi sličnosti s Kristom; o poistovjećenju u svemu s Kristom.

Zadnje je poglavlje sadržajno vezano za pouke i poruke o. Ante Antića o kristocentričnom životu i o duhovnosti u kojoj je Krist – Središte života.

Sommario

IL CENTRO DELLA VITA

Nel libretto si rifletta del Centro della vita, di Cristo, di Cui, e con Cui si deve identificare nella vita, nella strada verso la Fortuna finale, piena della Eternità.

La legge più importante dell' umanità e la cristianità è l' amore – il più bello e più sicuro rapporto tra Dio e l' uomo, la più cara relazione tra la gente.

L' amore tra Cristo e l' uomo chiede la reciprocità, la somiglianza, l' identificazione. Uomo Dio vuole e chiede l' amore dell' uomo fratello. Tutti sono invitali all' amore, a seguire Uomo Dio, mà i francescani sono, per la loro missione, direttamente indirizzati alla somiglianza di Dio, di Cristo, del Uomo.

Nel libretto si parla particolarmente del cristocentrismo di francescani. Particolarmente della stessa spiritualità con cui viveva padre Ante Antić, eletto del Cielo.

Lo stesso stimolo per creistocentrismo si trovava già nelle opere di Apostoli, in particolare nel grande Paolo di Tarso.

Anche la Regola di francescani indica il cristocentrisimo, ed i scrittori scolastici con saviezza e ragionevolezza riflettono del Cristo, del Suo seguito, dell' aspirazione della Pienezza sulla strada verso la Fortuna.

Nel due brevi capitoli si parla del cristocentrismo nella vita del padre Ante Antić, che viveva a Vrbanićeva, a Zagabria, ed anche del doverè della somiglianza di Cristo, dell' identificazione totale con Cristo.

L' ultimo capitolo tratta l' istruzione ed i messaggi del padre Ante Antić sul cristocentrismo nella vita e sulla spiritualità nella che Cristo è il Centro della vita.

LITERATURA

Bardy, G., La question de langues dans l'Église ancienne. Paris, 1948.

Bracaloni, L., Spiritualità francescana. Venezia, 1949, 2°.

Breton, N. M., L'imitation du Christ. Encyclopédie populaire (...), 1946.

Bughetti, B., I Fioretti. Firenze, 1958.

Ciccarelli, M., L'ascensione a Dio. Milano, 1959.

Cosmo, U., Con Madona Povertà. Bari, 1940.

De Chambon Feugerolles, S., La dévotion à l'Humanitée du Christ dans la spiritualite de S. Bonaventure. Lyon, 1932.

D'Ascoli, E., Spiritualità precristiana. Brescia, 1952.

Facchinetti, V., Scritti di S. Francesco. Milano, 1954.

Franceschini, E., Leggenda dei tre Compagni. Milano, 1945.

Franceschini, E., Specchio di Perfezione. Milano, 1949.

Gautier, J., La spiritualité catholique. Paris, 1953.

Gemelli, A., Le scoule di spiritualità. Milano. 1949.

Gillet, L., Histoire artistique des Ordres mendiants. Paris, 1912.

Jürgensmeier, F., Il corpo mistico di Cristo, Brescia, 1937.

Lampen, W., De testibus S. Scripturae allegatis in Opusculis S. N. P. Francisci. (?), 1924.

Lattanzi, U., Il primato universale di Cristo secondo le S. Scritture, Roma, 1937.

Locatelli, A., S. Antonio di Padova. Padova, 1895–1913.

Marmion, C., Cristo nei suoi misteri. Marietti, 1931.

Mersch, E., Le Corps mystique du Christ. Louwain, 1933.

Pourrat, P., La spiritualité chrétienne. Paris, 1951.

Radonić, B. M., Duns Skot i svetkovina Krista Kralja. *Nova revija,* 1926, 285–307.

Sabatier, P., La vie de S. François d'Assise. Paris, 1898.

Sarri, F., Le meditazoni della vita di Cristo di un frate minore del sec. XIV. Milano, 1933.

Saudreau, A., La piêté a travers les âges. Angers, 1927.

Viller, M., La spiritualité des premiers siècles chrétiens. Paris, 1980.

P. S. Citati Sv. pisma uzeti su prema izdanju *Biblije,* K. S., Zagreb, 1983.